

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 77.

Sobota, 24. septembra 1932.

Leto VII.

Henderson o razoro- žitvi.

Njegovo optimistično mnenje.

Seja razorožitvenega odbora dne 21. t. m. je znamenje, da se prične z važnim delom. Sklepi na prvi razorožitveni konferenci so naložili komisiji, oziroma odboru težko odgovornost, ki si ji je odbor moral posvetiti. Generalna komisija mu je ukazala, da sestavi praktičen program k predlogu o razorožitvi, ki bo omogočil konferenci, da se odloči za prvi korak bistvene omejitve oboroževanja.

Precej dolgo je trajala konferenca prvič, a še več časa je imela komisija za izdelovanje načrta za konvencijo, ki bo podlaga razpravam na konferenci. Nadaljnje odlaganje definitivnih sklepov bi se smatralo kot dokaz, da konferenca ne napravi stvarnih definitivnih sklepov ter da se namerava obiti predmet, zaradi katerega je bila konferenca sklicana. Če bi prišlo do take situacije, bi bile posledice glede delavnice za razorožitev žalostne, kar pa bi vplivalo tudi nevarno za varnost in življenje Evrope ter vsega sveta.

Odbor se je potrudil, da bo omogočil stvarno vodstvo. Naj se že presoja prvi del razorožitvene konference kakorkoli, je vendarle izvršil važno predpripravo, ki utegne silno olajšati na tej nadaljevalni konferenci praktične uspehe.

Imamo na primer Simonovo resolucijo, ki ima namen povečati varnost narodov z zabranitvijo ali uporabo nekaterih posebnih vrst orožja. Dalje je tu več predlogov, ki jih je osebno stavil predsednik Hoover in ki jih je predložil generalni komisiji Mr. Gibson, vodja delegacije Zedinjenih držav. Prezreti pa tudi ne smemo resolucije o razorožitvi, ki je bila sprejeta z 41 glasovi proti dvema glasovoma z nekaterimi pridržki, ker so nekateri delegati smatrali, da resolucija ne govori dovolj o stvarni razorožitvi.

Ta specijalna resolucija je konferenco privedla do definitivne izjave, da je prišel čas, ko morajo vsi narodi ukreniti resnično in obsežno razorožitev, sloneč na splošnih načelih, ki jih navaja predsednik Hoover potem splošne konvencije glede oboroževanja na kopnem, na morju in v zraku.

Odbor je imel tudi nalogo, da razmisli, kako naj bi se omejila višina aktivnih vojsk, omejitev proračunskih izdatkov za vojsko posameznih narodov ter omogoči zabranitev, oziroma izvede kontrolo privatne produkcije orožja.

Po mnenju nekaterih delegacij nekateri dosedanj ukrepi niso doveli dalekosežni, kakor na primer oni o bombah in uporabi strupenih plinov. Energična zahteva obstoja, da bi se že končno popolnoma prepovedalo izdelovanje strupenih plinov in konstrukcija takega civilnega zrakoplovstva, ki se lahko preuredi v vojaške svrhe.

To so najvažnejši predmeti, s katerimi se je bavil odbor in prav mnogo je nade, da bo konferenca njegove nasvete upoštevala ter napravila definitivne praktične sklepe, ki bodo vsebovali bistveno efektivno in obsežno omejitev in znižanje oborožitve. Če se bodo vse omenjene točke obravnavale energično in z namenom, da se rešijo in da se zasu- gura čim več uspeha, bo napravljen stvaren napredek v primeri s skromnimi in nezadovoljivimi uspehi prve konference, če zahtevamo korenito

Socialnodemokratska zmaga na Švedskem.

Socialni demokrati imajo v drugi zbornici 104 poslance.

V nedeljo, dne 18. t. m. so se vršile na Švedskem volitve v drugo zbornico državnega zbora. Socialni demokrati so pridobili 14 mandatov, dočim so jih meščanske stranke izgubile 15.

Število poslancev (v oklepaju v prejšnji legislaturi) v sedanj zbornici je naslednje:

Soc. dem.	104 (90)
Konserv.	58 (73)
Kmet. zv.	36 (27)
Svob. ljud. str.	20 (28)
Šved. kom.	6 (8)
Intern. kom.	2 (0)
Liberalci	4 (4)

V zbornici je sedaj 112 marksistov in 118 nemarksistov.

Predsednik vlade Hamrin je s svojo vlado takoj po volitvah odstopil.

Hendersonov vzklik.

Na otvoritveni seji razorožitvene konference je v svojem nagovoru vzkliknil Artur Henderson:

»Razorožitvena konferenca prihaja na križpotje, kjer se bo treba odločiti: Razorožitev ali vojna!

Hočemo volitve v „Delavske zbornice“!

Akcija za izvedbo volitev v Delavskih zbornicah.

Izvršni odbor »Ujedinjenega radniškega sindikalnega saveza Jugoslavije« v Beogradu, je izdal na delavstvo proglas pod naslovom »Hočemo volitve v Delavske zbornice«. V proglasu se zahteva takojšen razpis volitev v Delavske zbornice, kakor je to že zahtevala tudi centralna uprava »Delavskih zbornic«, ker se morajo volitve v smislu zakona vršiti vsake tri leta.

Še ena brezuspešna konferenca.

Zaključek gospodarske konference v Stresi.

Rezultat je zelo reven. Sklenilo se je, da se ustanovi poseben meddržavni kontribucijski fond v svrhu revalorizacije izkupičkov agrarnih držav za izvoženo žito, da se nekako izenači diferenca med cenami izvoženega žita iz agrarnih držav, in med cenami uvoženih industrijskih produktov iz industrijskih držav. — Koliko naj ta fond znaša in kdo in koliko naj vanj prispeva, še ni določeno, ker večina držav izjavlja, da trenutno nima razpoložljivih sredstev, da bi ga realizirale. Nadalje se je sklenilo, da naj se države izvoznice napram agrar-

razorožitev, brez katere narodi ne morejo imeti nikakršnega jamstva za trajni mir in splošno varnost.

Najvažnejša pa je za odbor zahteva, ki jo postavlja Nemčija glede enakopravnosti v oboroževanju. To je zadeva, ki se ne more prezreti ali se ji ogniti, toda uverjen sem, da ne bo odbor indiferenten napram njej in mogočim nje posledicam, ker hoče, da ostane konferenca sposobna za svoje delo. Nemški oficijelni pritisk je vprašanje zaostрил in kompliciral in niti ena sekcija konference se ne čudi, če je to vprašanje potisnjeno v ospredje s tako silo.

Že na prvi konferenci je bila Nemčija razočarana, ker ni nihče odgovarjal na to zahtevo nemški delegaciji. Nemški narod se je čutil trinajst let kot narod nižje vrste, podrejenosti glede stanja vojske. Ta zavest podrejenosti je Nemčijo vznemirjala do izbruha, ker so tudi zvezne države zavlačevale svojo obljubo leta 1919. Toda to zapostavljanje ne velja samo za Nemčijo, nego za druge premažane narode.

Zahteva po enakopravnosti v oboroževanju je sedaj izrečena pred vsem svetom. Z ozirom na obljube zavezniških sil v verzajlski pogodbi

nim državam poslužujejo liberalne in zmerne carinske in trgovske politike. Koliko so pa takele platonične izjave in obljube v kapitalističnem svetu vredne, pa lahko vidimo in občutimo vsak dan. Torej facit Strese je podoben ničli. Krizo bomo še imeli.

Madžarska vlada je odstopila.

Kdo bo naslednik?

V torek je madžarska Karolyjeva vlada odstopila, ker narašča v vladni stranki opozicija. V zadnjem času so pri nadomestnih volitvah zmagovali opozicionalci. Karolyju očitajo, da je premalo energičen ter da ne izvaja agrarnega programa stranke. Vladna stranka želi povratek Bethlena, vendar pa smatra Bethlen, da še ni prišel njegov čas.

in lokarnskem sporazumu, je na nemško zahtevo mogoč samo en odgovor, ki bo v soglasju ne samo s častjo nego tudi z ohranitvijo dobrih medsebojnih odnosov ter soglašal z nameni, ki so združili narode na svetovni konferenci za razorožitev. Bliža se trenutek, ko se bo definitivno rešila dana obljuba, ki je ostala res predolgo neizpolnjena.

Položaj je tak, da je potrebna naglica in iskrenost in velesile, ki se jih ta zadeva najbolj tiče direktno, morajo položaj silno olajšati, če odkrito izjavijo, da so pripravljene izvršiti v verzajlski pogodbi dane obljube, ko so tudi od Nemčije zahtevale pod tem pogojem, da se razoroži.

Taka akcija bi mnogo pripomogla, da bi nemški narod in narodi drugih premažanih dežel prišli do prepričanja, da članstvo v Društvu narodov v resnici pomeni enakopravnost glede dolžnosti in odgovornosti, ona bi bila končni odgovor na nemško zahtevo z razorožitvijo, ona bi tudi olajšala razorožitveni konferenci, da doseže svoj namen, ki obstoja v tem, da se zagotovi temeljita omejitev oboroževanja posameznih narodov po vsem svetu.

Strokovni teden v Mariboru.

Na podlagi sklepa tukajšnje Strokovne komisije se je po določenem sporedu v času od 11. do 18. t. m. vršil »Strokovni teden«, ki je v vsakem oziru končal z lepim uspehom.

Kaj je bil namen »Strokovnega tedna«? Kako se je vršil?

Namen je bil predvsem ta, da se na strokovnih shodih upozna delavstvo v tej stroki, kakor tudi položaj delavstva ostalih strok. Da se delavstvu pokaže pot iz te situacije, da se ga prepriča o nalogah in potrebi strokovne organizacije, o potrebi delavskega tiska in izobrazbe sploh.

Referenti so na vseh strokovnih shodih stvarno in prepričevalno pojasnjevali delavstvu, v kakšnih razmerah se nahaja delavstvo posameznih strok, kakšen je gospodarski in socialni položaj delavstva pri nas in drugod. Pokazalo se je moč strokovne organizacije posameznih strok ter dosedanje uspehe in neuspehe istih. Ravno tako se je pojasnjevalo naloge, ki čakajo naše strokovne organizacije in delavstvo na gospodarskem, socialnem in kulturnem polju. Pojasnila se je tudi razlika med svobodnimi organizacijami in od delodajalcev favoriziranimi — takozv. »narodnimi organizacijami«. Prve so ustanovljene od delavcev za delavce — druge pa obratno.

Na dnevnem redu vseh shodov je bilo — kakor se samo po sebi razume — vprašanje brezposelnosti, delovnega časa, položaj socialnega zavarovanja, potreba zavarovanja za stare in onemogle delavce.

Ni se pozabilo vprašanja zaščite najemnikov, odprave nočne in nedeljskega dela za pekovski pomočnike, razmer in težav naših že izmučenih železničarjev in njih za življenje važnih zahtev.

Ni manj odločno se ni zahtevalo ohranitev nedeljskega počitka za brivske pomočnike, rednega odpiranja in zapiranja trgovin in delovnega časa trgovskih nameščencev ter obvarovanje njihovih zakonito določenih pravic. Ravno tako se je spravilo na tapet marsikatero vprašanje, ki se tiče občinskih delavcev vseh obratov — stavbinskih, tekstilnih, oblačilnih, kovinarskih in drugih delavcev.

Tudi vajeniškega vprašanja se ni pozabilo, ki je težko povezano z delom strokovnih organizacij na socialno-zaščitnem polju.

Na vseh sestankih se je pojasnjevalo o potrebi in nalogah delavskega časopisa ter o delavski izobrazbi sploh. Z eno besedo, ni ga vprašanja, ki tangira delavski razred, da bi se o njem ne razpravljalo in podalo delavstvu natančne smernice.

»Strokovni teden« je bil res teden agitacijskega, organizatorskega in izobraževalnega dela, katerega namen so mariborski delavci in nameščenci dobro razumeli, ker je na vse prireditve tega tedna prišlo nad 5000 delavcev in nameščencev, kar je za Maribor in gospodarske razmere, v katerih živimo, naravnost veličastno število, ki je tudi pokazalo, da mariborsko delavstvo tudi v tem za delavstvo obupnem času ni klonilo z duhom, temveč da gleda naprej s polnim zaupanjem, da bodo prišli boljši časi.

Delavstvo je v tem tednu pokazalo, da je kljub strašni krizi in revščini pripravljeno doprinesiti žrtve za svoje organizacije, za delavski tisk in lastno izobrazbo. Nobeno obrekovanje, sumničenje, intrigira-

nje — naj pride z leve ali desne, ali z nacionalne ali katoliške akcije — ga ne bo spravilo s poti, ki ga vodi v boljšo bodočnost.

O poteku strokovnih shodov smo že sproti poročali; za danes, ob zaključku, naj povemo, da se je v tem tednu vršilo 12 strokovnih shodov, 1 veliki skupni shod in gledališka predstava »Hlapec Jernej in njegova pravica«.

Na vseh shodih je bilo izredno dobro razpoloženje in zanimanje za stvar. Najboljše obiskani so bili shodi železničarjev, živilskih delavcev, privatnih nameščencev, občinskih delavcev in kovinarjev. Najslabše sta bila obiskana sestanka tekstilnih delavcev, dasi je ta stroka najštevilnejša v Mariboru in so razmere teh delavcev take, da jih ni zavidati.

To nezanimanje za organizacijo od strani tekstilnih delavcev je treba odkriti in se za razmere in organizacijo tekstilnih delavcev temeljito zanimati, kar naj bo prva naloga nas vseh. Ostale stroke, kakor krojači, mizarji, stavbni delavci, brivci in drugi imajo dovolj razumevanja za strokovno vprašanje in za organizacijo. Treba jim je le stati ob strani in jih v težkem delu podpirati. To nalogo bo gotovo vršila Strokovna komisija po svojih razpoložljivih sredstvih.

Kaj naj rečemo o sobotni gledališki predstavi? To je bilo nekaj, kar mariborski proletarijat še ni doživel. Predstava sama je bila vzorna in na višku, za kar gre hvala in čast ljubljanskim »Svobodašem«, ki so ta večer pokazali, kaj zmore delavska volja. Obisk in navdušenje je bilo rekordno, kakor še nismo videli niti slišali. Ves delavski in kulturni Maribor je bil navzoč, občudoval in užival ta biser Cankarjeve umetnosti po s. Delaku.

Na ta uspeh smo zadovoljni, smo ponosni!

Zaključek »Strokovnega tedna« je bil nedeljski dopoldanski shod v verandi pivovarne »Union«, ki po obisku in razpoloženju ni mnogo ostajal za sobotno prireditvijo. Na tem nedeljskem shodu smo opozorili delavce in nameščence na gospodarsko krizo in nje vzroke doma in drugod, na razmere in zahteve delavcev vseh strok. Pojasnili smo program dela in zahtev za vsako organizacijo posebej; zaobljubili smo si, da si hočemo eden drugemu pomagati. Odpravili smo posamezen »Jaz« in postavili skupni »MI«!

Sedaj, po končanem »Strokovnem tednu«, naj organizacije, zaupniki in vsi člani niti en dan ne mirujejo. Vsi na delo! Ohranitev delavskih pravic, spopolnitev organizacij, razširitev delavskega tiska in izobrazbe — to naj bodo točke, na katere koncentriramo svoje moči!

J. P.

Doma in po svetu.

Pri državnem sodišču v Beogradu se vrši politični proces proti prof. Jovanoviću in 12 njegovim tovarišem, večinoma višjim državnim uradnikom, ki so obtoženi rovarjenja proti današnji ureditvi države, storjenega s tem, da so tiskali in razširjali razne letake in brošure, v katerih se zahteva sprememba režima in federativna ureditev države.

»Izkušnje vseh narodov nas uče, da je decentralizacija temelj vsake uprave.« Tako je napisalo »Jutro« v svoji 220. številki z dne 21. septembra 1932. leta. Dolgo je trajalo, preden se je »Jutro« dokopalo do tega spoznanja.

Nova barva delavskih organizacij. Zadnjič smo že poročali, da je bila razvita od pravoslavnega metropolita nova zastava takozvanih nacionalnih delavcev, ki je modra in je ta pravoslavni svečenik pohvalil te delavce, da se navdušujejo za delo ob molitvi, ne pa ob petju delavskih himen... Listi pa poročajo še, da so bili ti delavci tudi enotno oblečeni, v modrih suknjičih in modrih pokrivalih ter da je ta uniforma na gledalce napravila mogočen vtis. Ne vemo sicer, kako je s temi uniformami (in koliko so stale), vendar je po našem mnenju za delavsko strokovno organizacijo uniforma, ki sicer vleče, povsem nepotrebna, razen seveda nacijem, ki jih vodi veletovarnar Vapa, s svojim oprodo Stankovićem.

V Jurklostru pri Rimskih Toplicah namerava tovarnar podpetnikov Felter ustaviti tovarno. V slučaju, če bi si delavci pustili znižati plače za 40%, pa bi tovarna obratovala še dalje. Delavstvo zahteva odklanja, ker je znašala doslej povprečna urna plača 3.50 Din. Odpuščenih bi bilo okoli 50 delavcev. To sicer verujemo, da ta industrija trenutno nima najboljših konjunktur, vendar pa zbujajo grožnja podjetja sum, da hoče reducirati plače, ne da bi bilo dokazano, da je to v gospodarskem oziru podjetja potrebno. Tovarna ima lastne gozdove in obratuje z majhnimi obratnimi stroki.

Avtobusni podjetniki in zavarovanje potnikov. Vožnja z avtomobili je precej opasna. Zato je zahteva, da so avtobusni potniki zavarovani, pametna in potrebna. Minule dni se je vršila v ministrstvu za trgovino in industrijo v Beogradu anketa, ki je razmotrivala že veljavni pravilnik o obveznem zavarovanju. Zadruga avtobusnih podjetij v dravski banovini šteje 60 članov, ki imajo 250 avtobusov. Podjetja so imela potnike že doslej zavarovane pri raznih zavarovalnicah. Minister pa ima pravico, da odredi za vso državo zavarovanje pri enem zavodu. Tako je tudi odredil, da se morajo avtobusna podjetja zavarovati pri »Evropski dd. za za-

varovanje blaga in prtljage v Beogradu«. Doslej so plačevala podjetja 5 do 6 tisoč premije za vozilo na leto, odslej pa bi znašala premija 50 do 70 tisoč, a zavarovanje potnikov bi bilo slabše. V primeru poškodbe bi dobil potnik odškodnino samo za zdravniške stroške itd. Omenjeni zavarovalni zavod je baje inozemski in se ga avtobusni podjetniki branijo, ker imajo pogodbe že z drugimi zavarovalnicami, katerih ne morejo takoj prekiniti.

Namestnik zunanjega ministra, ki je v Zenevi na konferencah, je minister dr. Albert Kramer.

Zimski delovni čas v državnih uradih. Ministrski svet je sklenil, da naj bo delovni čas v državnih pisarnah tudi po 1. oktobru nepretrgano od 8. do 14. ure za vse urade, razen za vojsko, železnice, sreska načelstva, policijo in pošto. Dežurno službo naj odrede šefi, če te ni mogoče uvesti, naj bo služba tudi popoldan.

Plemiških naslovov ne priznavajo več. Poštna uprava v Sevilu (Spanija) je razglasila, da ne bo več dostavljala poštinih pošilk, na katerih je odpošilatelj ali naslovnik označen s plemiškim nazivom. — Menda je pri nas tudi uveljavljena določba, da se plemstvo in slični nazivi ne priznavajo — pa je menda samo zapisano.

Drugi panevropski kongres se bo vršil dne 4. oktobra t. l. v Bazlu. Jugoslavijo bodo zastopali na kongresu dr. Ninčič, Jovan Marković, Ljubomir Štefanović in Vukšin Životić (Beograd), dr. O. Frangeš, dr. M. Vrbanić in Iv. Štern (Zagreb) ter iz Ljubljane odvetnik dr. Ferdinand Majaron.

Od ustanovitve nemškega cesarstva 1871 je bil nemški državni zbor desetkrat razpuščen pred potekom svoje legislature. Od početka do 1918 pa štirikrat pred potekom dobe. Zadnji državni zbor cesarstva se je razšel 1918 brez razpusta. Odkar obstoja republika, je bil državni zbor razpuščen predčasno šestkrat. Prvič je bil razpuščen državni zbor spomladi 1878. Takrat je bil izvršen atentat na Viljema I., zaradi katerega je Bismarck hotel izdati zakon proti socializmu, za katerega pa niso hoteli glasovati nacionalni liberalci. Že 2. junija 1878 je Bismarck razpuštil parlament, ker ni hotel sprejeti zakona proti socializmu. In zvezni svet je sklenil razpust državnega zbora. Dve perijodi je bil potem mir. Drugi razpust se je izvršil 1887. Do takrat je trajala legislatura tri leta, poslej pa pet let. Ta državni zbor je bil razpuščen, ker Bismarcku ni dovolil, da poveča vojsko in sicer je zahteval proračun kar za sedem let naprej. Dne 6. maja 1893 je Caprivi poslal državni

Krvava stavka

tekstilnih delavcev v Zedinjenih državah.

V South Rives v državi New Jersey traja stavka tekstilnih delavcev dalje. Pri demonstracijah 20. t. m. je nastal težak boj med stavkujočimi in policijo. Stavkujoči delavci, ki jih je okoli 3000, so premagali policijo 50 mož in jo obdržali več ur kot talce. Gladni delavci so pričeli vdirati v trgovine. Šele, ko je prišla pojačana policija, so se pričeli novi boji, ki so se po daljši borbi poglobili in je bila množica razgnana ter ujeti policaji osvobojeni. Položaj je pa še resen.

zbor domov tudi zaradi povečanja vojske. Najbolj vznemirljiv je pa bil razpust leta 1906. Šlo je za kolonialno politiko in nje kredite, ki niso bili sprejeti (10 glasov premalo) in kancler Bülow je zopet razpuštil državni zbor. Za časa republike je bil državni zbor razpuščen 13. marca 1924, dalje 20. oktobra 1924, 31. marca 1928, 18. julija 1930 in letos dvakrat, zadnjič 12. septembra 1932.

Članek s. Hendersona, ki ga objavljamo v posnetku danes, je silno razburil francosko kapitalistično čsopisje, češ, da je pristranski ter da bi predsednik razorožitvene konference ne smel tako posezati v vprašanje. Hendersonov članek pa je le v toliko pristranski, da zahteva pozitivne sklepe glede omejitve oboroževanja in razoroževanja.

Kriza v gospodarstvu donša dobiček kapitalizmu. Angleška družba Austin Motor da letos svojim delničarjem 25% dividende in 20% bonov, to je 50 odstotkov dobička naloženega kapitala. Lani je ta družba izplačala sto odstotkov dividende. Velik del dobička (ca 40%) je pa družba skrila v raznih fondih.

Angleška delavska stranka se zopet dviga, medtem ko vpliv konservativcev pada. To se da sklepati iz rezultatov nadomestnih volitev, ki so se vršile 16. septembra v londonskem predmestju Twickenham. Konservativni kandidat, ki je pri zadnjih volitvah dobil 31.000 glasov, je dobil pri teh volitvah le 21.000 glasov, a kandidat delavske stranke, ki je pri zadnjih državnozbornih volitvah dobil samo 3000 glasov, je pri teh volitvah dobil 16.881 glasov. Sklepajoč iz tega, bo prihodnja angleška zbornica imela čisto drugo lice.

Radi Gandhijeve protestne gladovne stavke vlada med Indijci veliko razburjenje. Pred jetnišnico v Purni se zbira večtisočglava množica, ki molče demonstrira za svojega zaprtega apostola. V Bombayju in v drugih indijskih mestih so v znak protesta proti angleški upravi trgovine zaprte. Tudi tekstilne tovarne so morale ustaviti obrate, ker je delavstvo stopilo v simpatijsko stav-

Angelo Cerkvenik:

ROSA.

(Povest.)

— Videli bomo, kaj se bo dalo ukreniti.

Rosa je ostala sama v svoji sobi. Borila se je sama s seboj, s svojimi željami, s čudnimi prividi, s svojimi nazori. Zdela se ji je, da so vsa njena hotenja tako silna in močna, da jo bodo zlomila, kakor zlomi premočan električen tok prešibko žarnico, pregrize prešibko bakreno nit.

Dr. Springer je dolgo stal ob postelji in preiskoval Tanjo.

Tanja je še vedno ležala v nezavedi.

Nekdaj sem ti želel, da bi umrla, a danes ne! Živeti moraš!

Pobožal jo je rahlo po vročem licu.

Springer je dobro vedel: Če bi Tanja umrla, bi se Rosa vrnila k Boju in življenje brez Rose bi mu bilo dolgočasno in brezsmiselno. Jasnno se je zavedal, da mu je Rosa izpolnila praznino starih dni. Vanjo ni bil zaljubljen, ni se opajal z njeno telesno lepoto, seksualno ga vobče ni zanimala — a bila mu je

nepopisno draga; tako zelo jo je ljubil, da bi mogel zanjo storiti vse, prav vse. Pogosto se je spraševal, ni li smešen. Pa se je kmalu potolažil, zakaj doumel je, da se godijo stvari, ki jih morejo razumeti le redki ljudje. Zato je živel mirno svoje staro življenje, ne da bi se zmenil za sosede, s katerimi vobče ni občeval.

— Kdo se bo pečal s temi bedaki! — Ampak, gospod doktor, mu je po navadi očitala Rosa.

— Bedaki so, pravim! To je moje globoko prepričanje! Veste, kaj je prepričanje? Prepričanje je n. pr. vera, da more destilirana voda goriti. Ta vera niti ni tako brezsmiselna, kakor se morebiti vam dozdeva! Voda more goriti, če človek hoče in vsi ti sosede so bedaki, ker sem o tem prepričan.

Gledal je Tanjo in prvič v življenju je zaslutil, da mu bo umrla...

— Hudičeva stvar, več nego samo hudičeval Pri kraju je že. Še dva tedna... mogoče kakšen dan več... Potem pa pride konec.

Tri ure je presedel ob njeni postelji.

— Kri ji je lena. Skoraj mrtva.

Rosa je nestrpno pričakovala drja. Springerja.

— Kaj ste ugotovili, gospod doktor? ga je vprašala.

— Malarija, lena kri, kri, ki umira... Neizogiben konec!

— In zdravilo?

— Mar nisem rekel: Neizogiben konec!

— Morebiti pa vendar...

— Edino, kar bi morebiti pomagalo, bi bila nova, zdrava kri! Transfuzija krvi. In še potem bi bil komaj en odstotek verjetnosti, da bi se rešila...

— Kdo bi se žrtvoval?

— Nihče za neznanke, tujko.

Nihče vam pravim.

Naenkrat se je zaslišal zunaj pred vrati, na hodniku glasen tek, butanje ob zid...

Rosa se je prestrašila:

— Kaj je to?

— Tanja je! je zašepetal dr. Springer.

— Rosa, Rosa... tu si... kje si... Rosa, Rosa.

Rosa je prebledela.

— Čudna so pota resnice, je rekla Rosa.

— Odpri, Rosa! Odpri, prosim te... Odpri, tako zelo si trdosrčna!

Odpri... pridi!

— Rosa se ni mogla premagati. Zaplakala je.

— Počakajte tukaj, umiril jo bom.

— Z največjim naporom mu je uspelo dovesti jo v njeno sobo. Sili-la je venomer v Rosino sobo. Položil jo je na posteljo in jo z magnetiziranjem umiril.

— Rosa, Rosa...

Klic je pojenjal, kakor frlota-nje selečih se lastavic. Vedno tiše in tiše, dokler ni zaspala.

— Uboگو dekle! je zašepetal dr. Springer in po prstih odšel iz sobe.

Rosa je prišla pred sobo in jo je dolgo opazovala skozi polodprta vrata.

Žarnica je izžarjala snežnobe-lo svetlobo, ki je vse stvari v izbi, ki so bile že tako in tako bele, nekam pošastno razsvetljevala. Na Tanj-nem obrazu ni bilo skoraj nobene sence, ker ji je svetloba padala nap-pično na obraz... Bila je videti kakor mramornata Venera.

Le tiho, mirno dihanje je izdajalo, da kip živi.

— Ali morem pristopiti bliže k njej? je vprašala doktorja.

— Zdaj se ne bo zbudila, je rekel dr. Springer.

ko. Gandhi je 19. septembra opoldne zadnjič zavžil obed, nato pa je sprejel zastopnike raznih indskih kast, med njimi tudi »nedotakljive« parijske. Nato se je s svojim prijateljem Patelom zatopil v religiozna premišljevanja. Uprava ga je hotela premestiti v drugo jetnišnico, a Gandhi je izjavil, da ga morejo le s silo spraviti iz njegove celice. Pogojev vlade za svojo osvoboditev ni hotel sprejeti. Njegov sin, ki se je nahajal v Londonu, se je, ko je slišal o očetovi gladovni stavki, takoj odpravil v domovino, da vidi očeta še enkrat pred njegovo smrtjo. Izjavil je, da z gladovno stavko njegov oče ne demonstira samo proti angleški vladi, temveč tudi proti obstoječemu indskemu družabnemu redu, v katerem še vedno obstajajo preostre socialne razlike med višjimi in nižjimi kastami. Na ta način upa tudi parijem priboriti svobodo. On ne pobija posameznih religioznih pripadnosti, temveč stremi za enakopravnostjo vseh konfesij in po odpravi vseh razlik med posameznimi plastmi indskega naroda.

Iz Sovjetske Rusije je bila izgnana Klimanova, dopisnica angleških listov »Daily Express« in »Sunday Express«, ker je razširjala nerisnična poročila o političnem in gospodarskem položaju v Sovjetski Rusiji.

2000 ljudi je umrlo za kolero v kitajski provinci Shansi.

Ameriko vedno bolj vznemirja japonska objestnost v mandžurskem vprašanju in se bo v prihodnjih dneh obrnila na vse velesile s posebno noto, naj si osvoje stališče Društva narodov, da naj se ne priznava nobena sprememba teritorialne posesti, ki se je izvršila s silo.

Mariborski mestni šoferji proti povišanju najemnin.

Na sestanku šoferjev mestnega avtobusnega prometa, ki se je vršil minuli teden, so zborovalci sprejeli naslednjo, po referentu Oslaku predlagano resolucijo, glede povišanja najemnin v šoferski hiši.

Resolucija.

1. Šoferji mestnega avtobusnega podjetja, zbrani na svojem stanovskem shodu, dne 12. septembra 1932 v dvorani Delavske zbornice, so s presenečenjem in protestom vzeli na znanje časopisno vest, da bodo njih stanovanja v šoferski hiši podražena.

Dohodki mestnih šoferjev po večini že davno ne odговarjajo več njihovi odgovornostni in naporni službi, ker so jim bile plače vsled skrčenega prometa in skrajšanega delavnega tedna že itak znižane. Ne prenesemo tedaj ponovnega znižanja plač v obliki povišanja najemnin.

2. Vodstvo, ter razmere, v katere je zabredlo vse javno in gospodarsko življenje v mestu in državi, nam napovedujejo ukinitve nadaljnjih prog in tedaj ponovno skrčenje našega urnika. Če odobri občinski svet to povišico, potem bomo imeli v kratkem beležiti tri težke udarce s strani naše občine, ki je bila še pred kratkim ponosna na svoje delavsko skrbstvo.

3. Pa tudi prav iz trgovskih razlogov (ki za občino sicer ne smejo biti vedno veljavni) je povišanje najemnin baš v tej hiši dvakrat krivično.

Če odplačuje občina dolg za to hišo na 50 let, še s tem ni rečeno, da mora biti hiša v teh letih z najemnino tudi že odslužena. To ne more biti stališče komunalne politike, ampak je to kalkucija vsakdanjega hišnega rentirja. To pa občina menda noče biti. Hiša bo stala 100 do 200 let, če tudi je škandalozno zidana in takrat se bo tudi še najemnina še pobirala, ki bi predstavljal za naše potomce spekulacijski dohodek.

4. Prosimo tedaj p. n. občinski svet, da določa najemnino v svojih hišah s stališča eksistenčne možnosti, po dohodkih, ločeno od svoje kreditne politike, katera ni bila v vseh slučajih najboljša.

Mnenja smo, da mora imeti dobra občinska uprava zadovoljne uslužbence. To pa je le mogoče pri urejenih eksistenčnih prilikah, ki so že brez tega povišanja ogrožene.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Ljubljana.

Vlom v Ljubljani. V ljubljansko mestno zastavljalnico so ponoči vlomili, navrtali blagajno ter odnesli okoli 35.000 dinarjev. Praviijo, da so spretnemu vlomilcu že na sledi. Zastavljalnica se nahaja v mestni rdeči hiši na Poljanski cesti. Nedavno so odnesli Obrtni banki 93.000 in Stavbeni družbi 100.000 Din!!

„Hlapec Jernej“ v Mariboru

Maribor, dne 19. septembra.

V soboto zvečer je imel Cankarjev »Hlapec Jernej« svoj velik praznik v Mariboru.

Že celi teden so imeli mariborski delavci in nameščenci dan na dan svoja predavanja in zborovanja: železničarji, zidarji, tkalci, peki, krojači, brivci, trgovski pomočniki, višji in nižji zasebni nameščenci, vse kar si z delom, rokami in umom v teh težkih dneh služi kruh. Vmes pa so prodajali vstopnice za predstavo kolektivne drame »Hlapec Jernej in njegova pravica«, s katero so člani ljubljanskega društva »Svoboda« že s tolikim uspehom prodali v Ljubljani, Celju in Zagrebu.

Brez lepakov in vendar je vse mesto govorilo o sobotnem večeru. Ko se je stemnilo, so uprav vrel naši proletarci iz vseh predmestij in v dolgih vrstah so se bližale težkih korakov procesije proti pivovarni »Union«. Dvorana se je napolnila že davno pred napovedanim začetkom igre. Tudi mladina se je zgrnila pred blagajno in še dokaj, dokaj tudi inteligence. Unionska dvorana že dolgo ni videla tolikih množic, morda takrat, ko se je vršila proslava Masarykovega rojstnega dne. Stražniki so le težko vzdrževali red pred blagajno. Netroj zakasnelih je moralo oditi, ker so bile prav vse vstopnice razprodane. Kakor v čebelnjaku je bilo v tej lepi, veliki dvorani, gotovo nad dva tisoč našega delavstva in dijaške mladine.

In potem tisto nestrpno pričakovanje pred nenavadnim odrom. Luči ugasnejo in igra z narodom pričinja. Najprvo ni kontakta med narodom na odru in v dvorani. Nekam tuje nam udarja v ušesa govorni zbor. Ne moremo se še vživeti v povsem vsakdanje, neodersko govorjenje Jerneja. Nemir ziblje prenatrpano galerijo, šušljanje in tudi parter se ne more skoncentrirati. Oni na odru pa so že v igri, v življenju, v notranjosti pręgnanega hlapca Jerneja, v njegovem razočaranju in trpljenju.

Dvorana se je umirila, z odrā že segajo v duše in že so zajeli tudi mladino. Tišina, krlik teh mnogih na odru, ki pa so le eden, le ena bolest, zveni globoko pod strop in trepete v notranjosti slehernega. Naenkrat se iztrga ta Jernejeva krivica iz tisoč prsi naših mladih in utrujenih. Oglušujoče ploskanje pretrese dvorano. Tudi one, ki so v začetku samo — opazovali, samo gledali, je končno zgrabilo v globine in morali so iti za Jernejem od gospodarja preko župana do sodnika, jezičnega doktarja in župnika, do konca in čutiti z isto silo, kako bi je pisana pravica, zakon, Jernejevo pravico, plačilo dela 40 let.

Dva tisoč glav je to uro razgibalo svoje čustvovanje, dva tisoč duš je bilo zrevalicijoniranih pred živo podobo našega najlepšega socialnega evangelija, dva tisoč naših ljudi se je ta večer opralo v dno duše ob neizčrpnem ognju Cankarjeve umetnine. Včasih je bil pritisk teh silnih igralcev in tistih par deklic, ki so vendarle dajale celoti posebno noto, še globljo in svetlejšo,

Maribor.

Strokovna komisija v Mariboru ima svoje uradne ure v prostorih Delavske zbornice, Sodna ulica 9, II., desno, vsak dan razen nedelj in praznikov od 17. do pol 20. ure. V tem času da zastopnik Strokovne komisije vsem zaupnikom in članom svobodnih strokovnih organizacij vsa pojasnila.

Prijave za »Strokovni tečaj«. Vsi sodruži in sodružice, ki se mislijo udeležiti letošnjega strokovnega tečaja, naj to prijavijo najkasneje do konca tega meseca.

Prijave sprejema Strokovna komisija v Mariboru vsak dan od 17. do pol 20. ure v svojih prostorih Sodna ulica 9, II., desno.

V strokovni tečaj se bodo sprejemali samo člani svobodnih strokovnih organizacij, člani »Svobode«, »Detoljuba« in drugih delavskih kulturnih društev.

Strokovni tečaj se bo otvoril v prvi polovici oktobra.

Dneve in ure tečaja bodo določili obiskovalci sami na prvem sestanku.

Združitev mestnih podjetij. Te dni se je konstituiral upravni in nadzorstveni odbor združenih občinskih podjetij, ki je bil izvoljen na zadnji seji občinskega sveta z nalogo, da do januarja prihodnjega leta izvede reorganizacijo in komercializira poslovanje teh podjetij. Ravnateljstvo tvorijo mestni načelnik dr. Lipold kot predsednik, obč. svetnik Peric, podpredsednik, člana ravnateljstva pa sta obč. svetnika ing. Jelenc in Saboty. Za predsednika upravnega odbora je bil izvoljen dr. Rapotec, za podpredsednika pa s. Grčar.

Sklep mestnega načelstva za zvišanje najemnin v mestnih hišah, ki je bil pred dnevi izdan, se do prihod-

tolik, da so si ljudje v temi zasenčili oči in se morali vmes duševno odpočiti, da so mogli sprejemati nove utise. Samo enkrat so si oddahnili vsi, pri četrti sliki, edipem lirčnem odmoru, ko je pričela iz višine drobna deklica s svojim nežnim, pojočim glasom: »Oče naš...« in za njo malo nižje drugi dve: »Oče naš...«, rahlo, proseče, pesem in molitev obenem, ki je razrastla šele v zboru zopet v močnega Jerneja, ki svoje pravice ne prosi, ampak zahteva.

Tak je bil sprejem »Hlapca Jerneja« v Mariboru in njegov popolen uspeh, zmaga na celi črti. Nikogar nisem slišal, da bi sodil drugače, četudi je tuhtam nagajala luč. Sila igralcev je bila tolikšna, da so svetlobni efekti, ki bi naj poglobljali igro, skoro tuje posegali v njo in prej motili, kot dopolnjevali. Igra, katero so nam dali ti ljubljanski tovarniški delavci in delavke brez mask, brez igralske retorike, je učinkovala baš s svojo naravnostjo, eruptivno silo resničnega doživljanja vseh v zboru, ki so tvorili ves čas edinstveno celoto in baš s tem tako silovito učinkovali, da se jim ni mogel nihče odtegniti.

Mariborsko delavstvo je imelo svoj velik praznik in je bilo uprav ganljivo, kako se je s tem delavstvom v dvorani zljala študirajoča mladina. Lep, nepozaben večer vsem, ki so ga doživeli!

Pri izhodu prav po mariborsko:

»No, si zastopil?«

»Veš, v začetku ne. Sedaj pa že vem, mi vsi delavci smo Jerneji.«

Dr. Avg. Reisman.

Slovenski pisatelj pozdravlja uprizoritev „Hlapca Jerneja“.

Sivolasi slovenski pisatelj Jože Kostanjevec je poslal prireditvenemu odboru mariborskega strokovnega tedna to-le pismo:

P. n.

Uprava Strokovnega tedna!

Ker ne morem osebno k Vaši svečanosti, Vas prosim, da sprejmete moje posebne vdane želje, da bi proletarski rod, zbran na Strokovnem tednu, dosegel tiste svetle cilje kakor »Hlapec Jernej«, ki je odsvit trpljenja naroda slovenskega. Delu čast!

V Mariboru, dne 17. septembra 1932.

Jože Kostanjevec.

G. Kostanjevec je bil dober prijatelj Iv. Cankarja. Zadnji dan Janezovega življenja mu je odprl hišna vrata na Št. Peterski cesti v Ljubljani.

nje občinske seje ne bo izvajal. Mestni načelnik je ta sklep sistiral vsled ogorčenih protestov mestnih uslužbencev. Kakor smo že poročali, so šoferji mestnega avtobusnega podjetja, ki so vsled povišanja najemnin v šoferski hiši najhujše prizadeti, sprejeli na svojem sestanku, ki se je vršil minuli teden, protestno resolucijo proti povišanju najemnin, takisto tudi mestni delavci. Upamo, da bo v smislu te resolucije posebna komisija pregledala stanovanja v šoferski hiši, ker so najemniki v tej hiši že doslej plačevali visoke najemnine. Med tem, ko je mestna občina morala doplačati nad 300.000 Din letno za obrestovanje hiš v Smetanovi ulici, se je šoferska hiša z dosedanjimi najemninami skoro popolnoma obrestovala. Mestni občinski svet, ki bo o tem končno odločal, naj to upošteva in ne dopusti, da bi se s tem povišanjem najemnin indirektno znižale plače mestnim šoferjem.

Delavski azil v Mariboru se letos ne bo gradil, ker se je svoječasno določeno brezobrestno posojilo v iznosu 1.600.000 dinarjev porabilo za zgraditev delavskega azila v Ljubljani. Ministrstvo za socialno politiko pa je baje obljubilo, da bo tozadevno posojilo odobrilo prihodnje leto.(?)

Kaj je z razsvetljavo in kanalizacijo železniške kolonije? Železniška kolonija je v kljub svoječasnim obljubam še vedno brez razsvetljave. Pa tudi tako potrebna kanalizacija se doslej še ni izvedla. Kako izgleda v koloniji ob deževnih dneh, bi pač najlažje povedali tamošnji stanovalci, ki bi ob nalivih, kakor n. pr. minuli terek, rabili čolne za prehod po cestah. Ali za odpravo teh nedostatkov v sredini mesta res nimajo tednrajni faktorji razumevanja? Tudi stanovalci teh hiš plačujejo davke kakor ostali državljani.

Nadurno delo pri industrijalcu M. Rosnerju. Že ponovno smo dobili pritožbe proti tovarnarju in veletrgovcu g. Marku Rosnerju v Mariboru, ki ima svojo veletrgovino v posloppu ljubljanske kreditne banke. Celo iz občinstva nas opozarjajo, da vidijo pri g. Rosnerju dan na dan pozno v noč razsvetljena okna v pisarnah, kjer je uslužbenstvo zaposleno do 20. ure in še dalje. Pa ne samo to, tudi v nedeljah morajo Rosnerjevi uslužbenci priti v pisarno in tam delati celo dopoldne od 8. ure zjutraj in še preko kosila do 14. ure. Tega nadurnega dela pa g. Rosner seve ne plačuje z zakonitim 50% poviškom. Slučaj je tem bolj kriče, ker je g. Rosner znan kot eden najbogatejših podjetnikov v Mariboru, ki nima samo veletrgovine z manufakturo, ampak tudi še financira marib. Glavno tobačno zalogo itd. Kot tak velepodjetnik je prišel g. Rosner tudi v mariborski »Rotary klub«, ki se sestaja vsak ponedeljek k večerjam v Veliki kavarni. Nadalje je postal g. Rosner zadnji čas tudi član cenzurnega sveta Ljubljanske kreditne banke v Mariboru in ga je videti stalno v družbi g. dr. Miroslava Ploja. Kljub vsemu temu bogastvu in gospodarskim pozicijam v naših odličnih zavodih ter družabnimi zvezami z našimi odličnimi reprezentanti, pa si g. Rosner nikakor ne odreče pravici,

kršiti kar na debelo temeljne pravice naše socialne zaščite,

ki je že leta 1922 upeljala za vsa podjetja strogi nedeljski počitek ter uvedla z zakonom o zaščiti delavstva v § 123 za kršitelje teh zakonitih predpisov stroge kazni v znesku od 100.— do Din 30000.— in v § 124 kazen od 500.— do 5.000.— Din za lastnike podjetja, ki sili direktno ali indirektno svoje uslužbenstvo, da dela preko časa. Kazni izreka inspekcija dela, ter isto tem potom izrecno opozarjamo, kakor tudi mariborsko policijo, ki mora takšno kršenje javiti. Stražniki, ki imajo službo v bližini Kreditne banke, skozi velika okna prav lahko vidijo neprestano prekurno delo pri g. Marku Rosnerju. Uslužbenci pa imajo kljub kaznim, ki bi doletele g. Rosnerja, še seve povrh tega pravico zahtevati za vso nadurno delo odpadajoči del normalne plače in še k temu 50% povisek. Ne pustite se izrabljati po takšnih bogataših! Naše oblasti pa pozivamo, da ščitijo gospodarsko odvisne uslužbence baš v takšni težki krizi, ker se uslužbenci sami ne morejo, ne da bi riskirali izgubo službe in nato sledečo brezposelnost. To strašno situacijo pa baš izrabljajo takšni milijonarji, in iščejo družbe z odličnimi jugoslovanskimi reprezentanti. V osvetljenje razmer še moramo ugotoviti, da je g. Marko Rosner doma iz Bukovine in je šele po prevratu prejel jugoslovansko državljanstvo. In ravno takšni ljudje si upajo na tak nezasišlan način izrabljati proti vsem našim socialnim zakonom delovno silo naših revežev.

Prvenstvena tekma S. K. »Svoboda« Ljubljana in S. K. »Rapid« Maribor, se bo vršila v nedeljo, dne 25. t. m. ob pol 16. uri na igrišču »Rapida«. Prijatelj delavskega sporta naj se tekme polnoštevilno udeležijo.

Mladina S. K. »Svoboda« igra istega dne ob 9. uri dopoldne, prvenstveno tekmo z mladino S. K. »Rapid«.

S. K. »Svoboda« Maribor sklicuje za danes, v petek, dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer obvezen članski sestanek, ker se bliža jesensko prvenstvo. Juniorji igrajo v nedeljo prvenstveno tekmo proti S. K. »Rapid« (jun.) ob pol 9. uri na igrišču Rapida. — Načelnik.

Veliki internacionalni cirkus »Kolumbia«, ki je sestavljen deloma iz osoba cirkusa Kludskya, pride te dni v Maribor. Prva predstava se bo vršila v soboto, dne 24. t. m. na prostoru pri Magdalenskem parku. Cirkus »Kolumbia« spada med prvostvne cirkuse svetovnega slovesa. Nastopajo prvostvni komiki, akrobatine in akrobati, ki nudijo publikli prijetno zabavo. Posebno se odlikujejo komikarji, ki žanjejo za svoja izvajanja obilo priznanja. Cirkus »Kolumbia« poseduje tudi veliko število eksotičnih živali iz Afrike, ki bodo tudi nastopile. Predstave se vršijo med tednom vsak dan ob pol 21. uri, v nedeljah in praznikih pa ob 16. in pol 21. uri, in sicer se predvaja vedno novi programi. Kjerkoli je cirkus »Kolumbia« doslej predvajal svoje predstave, je dosegel ogromni uspeh in se ga občinstvo povsod prijetno spominja.

Hrastnik.

Vsem prijateljem in prijateljicam lepe knjige! Svoboda I. naznanja tem potom, da otvarja svojo knjižnico, koje namen je, nuditi vsej čitaljoči publikli izposojevanje lepih in koristnih knjig. V to svrhu se je »Svoboda« odločila, da čim bolj skrbi za izpopolnitev in oživljenje te delavske knjižnice ter hoče z vsemi najboljšimi leposlovnimi, poljudno znanstvenimi deli domače, kakor tudi tuje oz. svetovne literature nuditi obiskovalcem proti najugodnejši izposojnini najboljše čtivo. Vsemu delavstvu priporočamo, da pridno sega po lepi knjigi in tako najboljše dela za svojo izobrazbo. Knjižnica bo poslovala redno vsako sredo in soboto od 17. do 19. ure (5.—7. ure zvečer). Pristojbina bo znašala po knjigi 0.50—2.— Din. Več je razvidno iz razglasa v čitalnici »Svobode«.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Nadurno delo je treba dokazati.

Delavec, ki hoče pred sodiščem iztožiti plačilo nadurnega dela, ali 50% povšek za nadure, pa mora pred sodiščem natančno dokazati število nadur. Zmotno je med delavstvom razširjeno mnenje, da mora delodajalec takoj predložiti svoje knjige in povedati, koliko nadur je izvršil uslužbenec. Sele tekom pravde lahko naloži sodišče delodajalcu, da mora predložiti svoje zapiske o izvršenih delovnih urah uslužbenec. Če pa se pri tem izkaže, da je delavec vtoževal previsok znesek, ga zadene radi tega najmanjše del stroškov, tako da na ta način dostikrat delavec h koncu ničesar ne dobi.

Radi tega si naj delavci shranjujejo tedenske plačilne liste, na katerih je zabeleženo število delovnih ur. Ako na listkih ni razvidno število delovnih ur, posebno pri akordnem delu, si naj delavec sproti sam zapisuje delovne ure; ako pa ne dobiva izplačilnih listkov, si naj beleži delovne ure sproti v »delavski koledar« ali na kak drug list. Le na ta način lahko potem z gotovostjo izterja celotni zaslužek pri nadurnem delu.

Število delovnih dni in izplačilo mezde pa je razvidno tudi iz

knjižice službenega davka.

katero mora imeti vsak uslužbenec, jo pri vstopu v službo izročiti službodajalcu in jo prejeti pravilno izpolnjeno ob izstopu iz službe. Na podlagi teh davčnih knjižic tudi lahko delavec dokaže število nadur, seve, če delodajalec pravilno vpisuje delovni čas in izplačilo mezde, kar pa se vedno ne dogaja.

Ničesar podpisovati.

Dostikrat so delavci zgubili tožbe za nadure, ker so po izstopu iz službe podpisali izjave, da se odrečejo vsakršnim daljnim zahtevkom napram delodajalcu, posebno pa, da nimajo ničesar zahtevati za nadurno delo. Delavci so potem običajno zadrževali, da niso ničesar takšnega podpisali, in da niso prečitali, kar so podpisali. Lahko se zgodi, da delavec podpiše takšno izjavo, ne da bi jo prej prečital, pod kakšno drugo pretezo, a to težko dokaže in tako sodišče verjame to, kar je črno na belem. Zato je delavcem predvsem svetovati, naj nikoli ničesar ne podpisujejo, posebno ne ob odhodu iz službe in pa ne brez prič. Delovno razmerje je itak sedaj urejeno z zakonom o zaščiti delavstva ter z obrtnim zakonom, tako da delavcu ni treba ničesar podpisovati, razen kolektivne pogodbe, katero pa itak sklepajo voditelji strokov-

Delavski sport.

I. delavsko kolesarsko društvo v Mariboru priredi v nedeljo, dne 25. t. m. izlet k s. Magdiču v Ruše. Odvoz izpred društvenega lokala ob pol 14. uri. — **Prihodno nedeljo**, dne 2. oktobra se vrši zaključni izlet v št. II. k športnemu tovarišu Dimniku. Odvoz istotako ob pol 14. uri izpred društvenega lokala. Pri Dimniku bo igrala nova društvena godba. Podružnici Studenci in Pobrežje se vabita k soudeležbi.

Društveno vodstvo opozarja dalje, da se prične plesna šola kolesarjev dne 6. oktobra t. l. in sicer v Gambrovi dvorani. Plesne ure bodo vsak četrtek od 20. do 23. in vsako nedeljo od 15. do 18. in od 20. do 23. ure. Prijatelji plesa, zlasti začetniki, naj ne zamudijo prvih ur, ker je to za nadaljnji pouk zelo važno. — Za obilni obisk se priporoča

ne organizacije imenom vsega zaposlenega delavstva.

Odmor med delom. — **Nedeljski počitek.**

Dokler traja delo, se mora dajati pomožnemu oseboju čez vsakih 8 ur dela vsaj 1 uro odmora, pri delu na odprtem prostoru pa poleti najmanj 2 uri.

Ob nedeljah je prepovedano vsako delo pomožnemu oseboju, izvzemši nekatere obrate, ki jih našteva § 14 zak. o zaščiti del., t. j. v kavarnah, gostilnah, hotelih, pogrebnih obratih, pri fotografijah, pekarnih, mesarjih, brivcih, trafikantih, obratih z živlenskimi potrebščinami itd. Lastniki teh podjetij pa morajo dati temu oseboju za to primeren odmor med tednom, vsaj vsak tretji teden pa morajo kljub temu dobiti tudi v teh obratih delavci prosto nedeljo. Mladostni delavci pod 18 leti pa morajo imeti brezpogojno vsako nedeljo prosto.

Berdajs Jože:

Vajeniški domovi na Dunaju.

(Konec.)

V XV. okraju Märzstrasse 10 je dunajski šolski svet za nadaljevalno šolstvo sezidal leta 1926 **nov vajeniški dom**, obsegajoč štiri nadstropja, pritličje in podpritličje in **visok razgledni stolp**, raz katerega se nudi očarujoč razgled preko celega Dunaja; v II., III. in IV. nadstropju se nahaja po 6 spalnic, v vsaki je prostora za 16 vajencev. Dalje se nahaja tam še po 6 kopalnic, 6 oblačilnic in 6 toaletnih sobic s prostorom za snajenje čevljev. V I. nadstropju se nahaja jedilnica, bolniška soba, glasbena soba in delovna soba. V pritličju je pisarna in kuhinja, v podpritličju pa kopalnica s toplo vodo, več sob in različnih shramb.

V domu biva 96 vajencev, večina sirot in takih, ki vsled slabih razmer ne morejo biti v oskrbi staršev ali sorodnikov. Nadzorstvo je v rokah treh prefektov.

V domu je vse urejeno tako, da služi koristnemu in uspešnemu razvoju mladine. Za šport je na razpolago prostorna telovadnica in več kopalnic, za skupne izlete pa dobijo gojenci majhen prispevek v denarju. V zimski dobi se tedensko vrše predavanja iz raznih znanosti in vsako nedeljo skupen izlet. Od časa do časa se vrše dramski večeri s sodelovanjem vajencev samih, ki imajo tudi svoj orkester. Pri predavanjih, izletih, gledaliških večerih, športnih prireditvah sodelujejo izključno le vajenci.

V bivši domobranski vojašnici v V. okraju, Stelberggasse 42, je odprl 1. junija 1924 dunajski šolski svet za nadaljevalno šolstvo **vajeniški dom**, katerega je leta 1927 prevzel v

vodstvo skrbstveni vajeniški urad. V pritličju prednjega stavbnega dela se nahaja lična jedilnica in delovna soba, poleg nje je kuhinja. Nadalje so tu še bolniška soba, sprejemna soba, shramba za živila in šivalna soba. V vzhodu v dom se nahaja kopalnica z mrzlo in toplo vodo, ki omogoča gojencem takoj po vstopu v dom očistiti se po končanem delu. V zadnjem delu stavbe sta dve prostorni spalnici s 50 jeklenimi posteljami, ki so opremljene z žičnim vložkom in žimnico. Poleg postelje ima vsak vajenec okusno nočno omarico s kovčgom. Poleg spalnice je še kopalnica s straniščem in prostorom za čiščenje čevljev. K spalnici je priključena tudi soba za oseboje, kojemu je poverjeno stalno nadzorstvo gojencev.

Stanje 31. decembra 1930:

V vajeniškem domu: V. okraj: 61 vajencev, 22.794 oskrbnih dni; VIII. okraj: 214 vajencev, 71.359 oskrbnih dni; IX. okraj: 105 vajencev, 36.753 oskrbnih dni; XV. okraj: 59 vajencev, 35.545 oskrbnih dni. Skupaj 430 vajencev in 166.451 oskrbnih dni.

Pri nas v Jugoslaviji do sedaj nismo poznali vajeniških domov. Sedaj je položilo društvo »Dobrodelnost«

v Ljubljani temeljni kamen **novega Vajeniškega doma**, katerega to društvo zida. Stavba bo petnadstropna v modernem slogu po načrtu arh. g. Plečnika. Prostora bo za 150 vajencev.

Pobrežje pri Mariboru

Medkubuska dirka podružnice Pobrežje I. Osrednjega kolesarskega društva za Dravsko banovino, ki se je vršila v nedeljo, dne 18. t. m. na progi Pobrežje-Rače-Plutj-Vurberg-Pobrežje, skupno 62 km, je končala tako-le: Prvo nagrado je dobil **Jermain Alojzij iz Trbovelj**, kateri je rabil za celo progo 2 uri 6 minut 49 sekund. Drugi je prišel na cilj **Barcivilla Zdravko iz Pobrežja**, v 2 urah 11 minutah 10 sekundah. Tretji **Kerin Drago iz Zagorja**, v 2 urah 12 min. 35 sek. Četrti **Engler iz Maribora** v 2 urah 20 minut 45 sekund. Peti **Godec Jožef iz Pobrežja** v 2 urah 22 minutah 5 sekundah. Šesti **Kaube Jože iz Maribora** v 2 urah 22 min. 26 sek. Istočasno se je tudi vršila dirka starih članov na progi Pobrežje-Zgornji Duplek v iznosu 13 in pol km. Obratna točka gostilna Partlič. Rezultat je bil sledeči: Prvi je bil **Marhold Feliks** v 24 minutah 35 sekundah. Drugi **Cernec Rudolf** v 26 minutah 35 sekundah. Tretji **Gornik Franc** v 27 minutah 5 sekundah. Vsi trije iz Pobrežja. Razdelitev nagrad se je vršila v društvenem prostoru gostilna Kotz na Pobrežju. Sodelovala je godba centrale kolesarskega društva iz Maribora. Navzoča so bila še tudi odposlanstva podružnic iz Hrastnika, Litijske, Maribora-centrale, Studencev, Zagreba ter društva »Poštela« iz Radvanja.

Živar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE.

Din 190.—, 240.— do 750.—;

ZA DEČKE:

Din 200.— do 330.—;

GAMBETA OD 11 DO 14 LET:

Din 210.— do 270.—;

MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:

Din 130.— do 150.—;

OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.

Din 110.— do 270.—;

RAGLAN:

Din 320.— do 650.—;

HLAČE:

Din 90.— do 180.—.

Vrsta

Tek. štev.

Prodajna cena Din Prodajna cena 50 Pazite na gornjo ceno

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bode te uverili o resničnosti naših navedb, Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno:

Pazite se pred ponaredbami!

Mała hišica z vrtom na Teznu pri Mariboru

se proda. Stane izpod Din 30.000.—. Vpraša se pri Stajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg 6, ali pri odvetniku dr. Pernatu, Maribor, Aleksandrova cesta 14

Šolske torbice

in nahrbtnike, denarnice za kovan denar nudi v veliki izbiri samo

I. KRAVOS

Aleksandrova cesta 13

KOLESA
po 1.100.— dinarjev

Jesenice, Krekov trg 2

ŠIVALNE STROJE

pogreznice, po 2600 Din, z 20 letno garancijo, prodaja

FRANC KRAŠOVEC**Starši, ne pozabite**

LJUDSKE TISKARNE, Maribor, Slomškov trg štev. 6.

kupovati za Vaše otroke šolske knjige in ostale potrebščine v papirnici

NAZNANILO!

Dovoljujem si sporočiti cenj. občinstvu, da sem otvoril v novi Bergovi hiši, **Maribor, Glavni trg 23** pri autobusni postaji in velikem sadnem tržnem prostoru

ELEKTROTEHNIČNO TRGOVINO.

Na zalogi imam vse vrste žarnic, predmete za razsvetljavo, likalnice, aparate za kuhanje, motorje, različni elektromaterijal, žice itd. Radioaparate in vse potrebščine. — Potrudil se bom z dobrim materijalom, nizkimi cenami in solidno postrežbo pridobiti Vaše zaupanje.

KARL FLORJANČIČ,
ELEKTROTEHNIČNA TRGOVINA,
MARIBOR, GLAVNI TRG ŠT. 23.

Naročajte in širite „Del. Politiko“!